

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Extranger..	1'50	id. id.
Un número, 10 céntims		

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin a la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte 23 de Juny de 1894.

Núm. 12.

SECCIÓ GENERAL

Del dret Catalá, devant lo Códich Civil.

Dos articles últimament publicats, l' un en lo *Diario de Barcelona* y l' altre en *La Renaixensa*, que s' ocupan d' un opúscol, que no ha arribat encara a les nostres mans, degut a la ploma del insigne juriconsult D. Francisco Romaní y Puigdengoles, en gran part referent a la Instrucció que 'l Fiscal del Tribunal Suprém dirigí als Fiscals de Catalunya recomenántlosi com a legal l' implantació en nostres institucions del Consell de familia establert en lo nou Códich Civil; nos han conduhit a escriure pera 'ls llegidors d' aquest Setmanari exes breus ratlles, ab l' objecte de demostrarlos y exposar a sa consideració que, de no plantejarse aviat los principis del catalanisme, la lleislació catalana, quasi l' únich retall que 'ns queda de nostra trossejada bandera, es impossible se mantinga gayre temps.

Se publicá lo Códich Civil, comensant a regir, com tothom sab, lo primer de Maig de 1889. Al discutirse en los Cossos Colegisladors quedá evidenciát que 'l Govern de Madrid, no osant atacar directament y cara a cara lo dret foral, que venia obligat a respetar en virtut de la Lley de Bases, se proposava en cambi d' un modo indirecte y cobart, per medi del tristament célebre article 15, acabar ab los que tinguessen devant de la Lley la consideració de ciutadans afórats, y per consegüent de catalans, aragonesos, navarros, etz. Hi hagué llavors un fort mohiment de l' opinió, sobre tot a Catalunya, quin poble respongué en massa a la invitació que 'ls catalanistes li feren, donant per resultat la modificació del article 15, que, si no quedá com devia, rectament interpretat no 'n poden ja deduirse pera la sort del dret foral los perniciosos efectes que necessariament haurían hagut de produhirse ab sa primitiva redacció.

Reculá 'l poder lleislatiu, ó mellor dit l' executiu qu' obrava per delegació d' aquell, devant lo posat viril y enérgich de les regions anomenades de dret foral, esperant, sens dubte, se presentás ocasió favorable pera descarregar lo cop mortá a unes lleislacions que no han comés més delictes que l' haver fet durant molts segles la felicitat de milers d' espanyols: mentres d' una manera quieta y seguida, fruyt de moltes causes, se vaja produhint la confusió, lo caos més espantós en la lleislació impropriadita foral, no sabentse d' uná manera concreta y fixa quines disposicions legals sían aplicables en certes institucions.

Axi efectivament, comensá a passar, donchs tant bon punt regí lo Códich, no obstant lo categóricament preceptuat en son article 12, l' opinió se dividí sobre si continuavan ó no en vigor a Catalunya les lleys de carácter general dictades després de l' anomenat Decret de Nova Planta. Opiná l' immensa majoria dels advocats catalans qu' aytals disposicions legals no perderen sa forsa per la publicació del Códich, mentres altres cregueren, en virtut del article 1976 del mateix Códich, que aquelles lleys quedavan derogades, no tant solzament pera 'ls territoris subjectes al dret de Castella, sino pera tota Espanya. No están empero aquest últims en lo cert, donchs que al pendre peu, pera sostenir sa tésis, de les paraules «axí en concepte de lleys directament obligatories com en lo de dret supletori» qu' usa dit article, no han tingut present, que lo en ell establert no s' oposa, ni per lo mateix dexa d' estar ab, armonia y acort, ab lo terminantment disposat en l' article 12, respecté a la integra subsistencia de nostre régimen jurídic escrit ó consuetudinari, ja que 'l dret civil comú que 'l citat article 1976 deroga, sense necessitat de traspasar les fronteres dels territoris regits per la lleislació de Castella, tenja aplicació no sols directament, sino com a supletori del dret mercantil, administratiu, penal, etz.

S' originaren altres dubtes y s' oferiren més dificultats, moltes d' elles encara per resoldre, y sens que hi haja aquella conformitat de criteri que seria necessaria en los matexos advocats catalans, molts d' ells sovint més atents

a salvar a sos clients que no a rehusar l' alegació del Códich Civil per improcedent que sia; donchs, y sia'ns permés dirho sense embuts, los advocats catalans ab ses inoportunas cites del Códich acostan la desaparició de nostre lleislació veneranda, si aviat, molt aviat, Catalunya no obté que sas lleys sien dictades, aplicades é interpretades per funcionarios catalans.

Pera aumentar la confusió en nostre dret sols hi falta la Instrucció del Fiscal del Tribunal Suprém recomenant als Fiscals de Catalunya l' aplicació del Consell de familia a nostre terra, institució que xoca obertament ab la de la tutela y curatela organizada pel dret romá y vigent a Catalunya com a integrant de nostre régimen jurídic manat observar per l' article 12 del Códich, article que, per lo vist, no ha sigut a bastament tingut en compte pel Fiscal del Suprém, per més qu' aquest superior Tribunal, ab sentència de primer de Avril de 1891 dictada pera un cas que s' oferí a Navarra, haja declarat d' una manera precisa y categórica que 'l dret navarro, axi escrit com consuetudinari, venia salvat per l' article 12 del Códich y 5 de la Lley de Bases; y, en conseqüencia, que la majoria d' estat per costum de la terra no s' obtenia fins a complerts 25 anys, encara que 'l Códich l' haja fixada als 23 anys.

Enteném nosaltres qu' avuy y de conformitat a lo establert pel dret constituhit, no hi pot haver dubte de que nostre lleislació ha quedat, després de la publicació del Códich, ayal com estava avans de regir aquest cos de dret; en termes, que pera saber si una regla jurídica es ó no aplicable a nosaltres, no hi há més que buscar y averiguar si ab ella podíam regirnos reclamant son amparo avans de la vigencia del Códich; puig les paraules del article 12 no poden esser més clares y precisas al dirnos que les provincies y territoris en que hi haja dret foral lo conservarán per ara ab tota sa integritat, sense que tinga alteració lo present régimen jurídic escrit ó consuetudinari per la publicació d' aquest Códich, que solzament regirá com a dret supletori en defecte del que ho sia a cada una d' elles per llurs lleys especials.

Tindrán, ab tot, preferencia d' aplicació les disposicions del Títol preliminar, en lo que determinin los efectes de les lleys y dels estatuts, y les regles generals pera sa aplicació, y ademés les disposicions del Títol IV del llibre I, per axí disposarho d' un modo exprés lo mateix article 12.

No 's pot, donchs, admetre, per no estar fonamentada en regles d' una bona hermenéutica, l' opinió d' aquells qu' entenen no tenir aplicació a Catalunya les lleys dictades després del Decret de Nova Planta pera esser observades en tots los territoris de Espanya, ja que a més del article 12 del Códich, hi ha 'l 5 de la Lley de Bases que es no solzament lo millor guia pera donar una veritable explicació del article 12, sino que li serveix al mateix temps de sosteniment y base, quin article 5 ben clarament diu que les provincies de dret foral lo conservarán per ara ab tota sa integritat, sense que tinga alteració ab la publicació del Códich lo present régimen jurídic.

Axi també solempnament ho declara lo lleislador en lo Preámbul posat devant de la segona edició del Códich; y axi lo Tribunal Suprém en la sentència citada, que per referirse a Navarra es a nosaltres perfectament aplicable, cumplint sa veritable missió, que constitucionalment jamay podrá esser lleislativa, ha vingut a donar fidel acatament als preceptes del lleislador confirmantlos ab interpretació sincera. Tant de bó sempre aquest superior Tribunal seguis per aquest camí, encara que per altre banda, donada sa organisació, per molta que fos sa voluntat y son respecte a les lleislacions dites forals, en molts cassos será y es impossible.

Estam tant acostumat a veure cada día que al moment qu' ocorre lo més petit dubte, fundat ó sense fonament, sobre quines lleys ó disposicions están aquí vigents, si las genuinament de la terra, ja per naxensa ja per espontánea adopció (les del canónich y romá), ó bé les que

a totes hores y moments preten imposarnos la política centralista y absorvent de la coronada vila, se resol quasi sempre en sentit favorable a la aplicació en nostres relacions de dret de la lleislació castellana; que no se ha dubtat aquí a Catalunya, ó al menys no 'ns consta, que legalment sia cert que les disposicions del Títol 4.º del llibre 1.º tingan forsa obligatoria en nostra terra ab preferencia a la lleislació a nosaltres aplicable ab anterioritat a la vigencia del Códich. Y per cert que no falta motiu pera sostenir la doctrina de que, no obstant y los preceptes del article 12 de que en tot lo Regne son obligatories les disposicions del referit Títol 4.º, tan solzament deuen apreciar-se com preceptes que tingan entre nosaltres carácter legal, prescindint per complet de lo que constituia nostre régimen jurídic avans del primer de Maig de 1889, aquelles prescripcions que, trobantse contingudes en lo citat Títol 4.º, pogan esser considerades com a desajustillo de la Base 3.ª referent a les formes de matrimoni; essent per lo tant regles de dret agenes a nostra lleislació foral totes aquelles que, trobantse contingudes en lo precitat Títol, acusin una transgressió patent del article 5 de la Lley de Bases; en quin cas se troban tots los articles qu' integran la secció quarta, capítol primer, que porta l' epígraf «Dels drets y obligacions entre marit y muller» y los articles que forman la secció quinta del mateix capítol que porta l' epígraf «Dels efectes de la nulitat del matrimoni y dels del divorci», seccions una y altre compreses en l' expressat Títol quart.

La rahó que motiva ayal dubte es clara per demés y no hi ha necessitat de recórrer a subtils disquisicions pera trobarla. De fet: segons lo terminantment prescrit en l' article 5 de la Lley de Bases, solzament poden esser considerades com disposicions de general observancia a Espanya d' entre les contingudas en lo Códich Civil, ademés de les compreses en lo Títol preliminar en tot lo que disposan empero respecte los efectes de les lleys y del estatuts y de les regles generals pera sa aplicació, totes aquelles que sien dictades pera lo desenrotlllo de la Base 3.ª referent a les formes del matrimoni. Aquest article, que no ha sigut derogat, té y deu tindre algun valer y eficacia pera determinar l' estat del dret foral devant del Códich Civil, per lo mateix que expressament fou dictat ab aquest objecte: per consegüent, si no ha de resultar una antinomia incomprendible entre l' article 5.º de la Lley de Bases y 'l 12 del Códich Civil, no hi ha més que interpretar lo segon en lo sentit de que los únichs articles de general observancia, son aquells que trobantse compresos en lo repetit Títol 4.º regulin lo que real y veritablement sien formes de matrimoni, pero no 'ls que reglamentin lo que constituïxen sos efectes. De voler entendre al peu de la lletra l' article 12 del Códich, sense congeminarlo y posarlo en relació directa ab lo 5 de la Lley de Bases, resulta l' anomalia de quedar com mort un article, per lo qui precisament té y ha pogut tenir vida legal lo qui separadament se tracta d' aplicar.

De prevaler nostra doctrina, tindrem que a Catalunya altre vegada la dona casada podrá lliurament contractar de sos bens parafernals sense cap intervenció de son marit, quina doctrina veuríem ab gust s' empenyassen en fer prevaler nostres companys los notaris catalans.

Avuy, la teoria qu' acabam d' apuntar enteném té ferm apoyo en una resolució de la Direcció general dels Registres y en una sentència del Tribunal Suprém, sobre quins fallos nos permeterem cridar fortament l' atenció dels advocats catalans: dels amants de nostre dret y de Catalunya, pera que d' ells s' aprofitin en totes les ocasions: y d' aquells qu' interpretan nostres lleys a úsansa castellana, pera que 's convencin que fan un ridícol paper essent més papistes que 'l Papa. La sentència a que 'ns referim es la ja citada de primer d' Avril de 1891, en un de quins considerandos se dona veritable valer y eficacia al article 5 de la Lley de Bases de 11 de Maig de 1888 y, si aquest article té forsa d' obligar, es evident ab ell ha d' estar en armonia lo 12 del Códich, que en lo fons no pot esser sino